

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi

Hanna Kontunen, Marja Nieminen

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevät perhepalvelut

Tiivistelmä

Marja Nieminen ja Hanna Kontunen

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevät perhepalvelut, 34 sivua, 3 liitettä

Saimaan ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta

Sosiaalialan koulutusohjelma, sosionomi

Opinnäytetyö 2015

Ohjaaja: Opettaja Leena Byckling, Saimaan ammattikorkeakoulu, vastaava sosiaalityöntekijä Taava Haapala-Innanen, Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevät perhepalvelut.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kerätä ja esitellä tietoa Eksoten ehkäisevistä perhepalveluista. Työmme on teorialähtöinen katsaus, mutta tuomme esille myös palveluiden käyttäjien kokemuksia perhepalveluista sekä perhe-työntekijän näkökulman omasta työstä. Haastattelut toteutettiin kevään ja kesän 2015 aikana. Aiemmin aiheesta ei ole tehty tämän tyyppistä selvitystä Eksoten alueella.

Opinnäytetyössämme tarkastelimme myös uuden sosiaalihuoltolain mukanaan tuomia uudistuksia Eksotessa. Toteutimme opinnäytetyömme yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevien perhepalveluiden kanssa. Tutkimusosuus on kvalitatiivinen ja tyypiltään empiirinen sekä aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastatteluja. Haastatteluaineistoa analysoimme aineistolähtöisesti.

Havaitsimme, että Eksotessa on reagoitu jo varhaisessa vaiheessa sosiaalihuoltolain tuomiin muutoksiin, esimerkiksi resursseja ehkäisevissä perhepalveluissa on lisätty ja painopiste on selkeästi siirtynyt korjaavista palveluista ehkäiseviin palveluihin.

Aiheeseen liittyvä jatkotutkimusaihe voisi olla katsaus ehkäisevistä perhepalveluista muutaman vuoden kuluttua. Silloin voitaisiin arvioida sitä, kuinka ehkäisevät perhepalvelut ovat kehittyneet ja onko ehkäisevillä palveluilla vaikutusta lastensuojelun asiakasmääriin.

Avainsanat: Ehkäisevät perhepalvelut, Eksote, sosiaalihuoltolaki

Abstract

Kontunen Hanna, Nieminen Marja
Preventive Family Services in South Karelia Social and Health Care District, 34
pages, 3 appendices
Saimaa University of Applied Sciences
Health Care and Social Services, Lappeenranta
Degree Program in Social Services
Batchelor's Thesis 2015

Instructors: Lecturer Ms Leena Byckling, Saimaa University of Applied Sciences, Ms Taava Haapala-Innanen, South Karelia Social and Health Care District preventive family services.

The purpose of this study was to collect and present the information about South Karelia Social and Health Care District preventive family services. The study is an overview based on theory, but also service clients and family workers. Interviews were executed in spring and summer 2015. This topic has not been studied before.

In this study reforms about the new law of social services in South Karelia Social and Health Care District were examined. This study was executed in collaboration with preventive family services of South Karelia Social and Health Care District. The study was qualitative and empirical in nature. As survey method theme interviews were used. The interview material was analyzed based on the material.

It can be stated that South Karelia Social and Health Care District reacted in early stages to the new laws of social services, for example the resources in preventive social services have been increased and the focus has clearly been moved from remedial work to preventive services.

Further studies could research the state of preventive family services in a few years time and then evaluate how preventive family services have improved and has there been any effect on the number of clients at child protect services.

Key words: Preventive family services, South Karelia Social and Health Care District, law of social services.

Sisällysluettelo

1	Johdanto	5
2	Lapsiperheiden palvelut.....	6
3	Sosiaalihuoltolaki	7
3.1	Sosiaalihuollon historia	8
3.2	Sosiaalihuoltolaki muutoksessa.....	9
4	Ehkäisevät perhepalvelut	10
4.1	Lapsiperheiden kotipalvelu.....	12
4.2	Työmenetelmänä perhetyö.....	13
5	Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden ehkäisevät perhepalvelut	13
5.1	Ehkäisevä perhetyö	14
5.2	Tukihenkilö- ja tukiperhe.....	16
5.3	Lapsiperheiden kotipalvelu.....	16
	Akuutti kotipalvelu.....	17
	Tilapäinen kotipalvelu	17
	Pitkäkestoinen kotipalvelu	18
6	Työntekijänä ehkäisevissä perhepalveluissa	18
7	Valintoja tekevä asiakas	20
7.1	Palveluseteli	21
7.2	Henkilökohtainen budjetointi	22
7.3	Osallisuus.....	22
8	Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus	23
9	Opinnäytetyön toteutus.....	23
9.1	Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmät.....	24
10	Haastattelut.....	24
10.1	Ohjautuminen ehkäisevien perhepalveluiden piiriin	25
10.2	Kokemukset saaduista perhepalveluista	26
10.3	Ehkäisevien perhepalveluiden työntekijän näkökulma	26
11	Eettiset näkökulmat	28
12	Pohdinta	28
	Lähteet.....	32

Liitteet

Liite 1 Saatekirje

Liite 2 Suostumuslomake

Liite 3 Teemahaastattelurunko

1 Johdanto

Ennalta ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on erityisesti korostaa varhaisen tuen puuttumisen merkitystä lapsen ja perheen tilanteen selvittelyssä. Sen järjestämistä koskevat säännökset koskevat kaikkia kunnan viranomaisia. Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan tahon lisäksi myös muiden kunnan viranomaisten on siis huolehdittava palveluja järjestäessään/kehittäessään ehkäisevän toiminnan järjestämisestä sekä lastensuojelulain toteutumisesta. (Räty, 2012, 21.)

1.4.2014 voimaan tulleen uuden sosiaalihuoltolain (1301/2014) tarkoituksena on vahvistaa peruspalveluja ja vähentää tällä tavoin korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Tavoitteena on myös madaltaa tuen hakemisen kynnystä. Laki edellyttää, että kuntalaisille kerrotaan selkeästi, millaisiin palveluihin heillä on oikeus ja mistä palveluja tai apua voi hakea. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas, 2015.)

Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystoimi (Eksote) on ottanut lakimuutoksen huomioon jo varhaisessa vaiheessa, esimerkiksi lisäten resursseja ehkäisevissä perhepalveluissa. Painopiste on selkeästi siirtynyt korjaavista palveluista ehkäiseviin palveluihin, mikä on myös uuden sosiaalihuoltolain tarkoitus. Itse olemme omassa työssämme havainneet, että uusi sosiaalihuoltolaki on otettu Eksotessa hyvin vastaan, se toimii tärkeänä ohjaavana elementtinä käytännön työssä ja palveluja suunniteltaessa. Myös lapsiperheiden kotipalvelu on yksi sosiaalihuoltolain velvoittama palvelumuoto, Eksotessa sitä on ollut saatavilla jatkuvasti.

Eksote on myös koonnut lasten ja nuorten sekä perheiden palvelut fyysisestikin samaan kokonaisuuteen, lasten ja nuorten taloon. Tämän tavoitteena on myös madaltaa asiakkaan kynnystä hakea apua. Lasten ja nuorten taloon on koottu 11:sta eri osoitteesta (pääosin Lappeenrannan alueelta) noin 120 ammattilaista.

Opinnäytetyömme on teorialähtöinen katsaus ehkäisevien perhepalveluiden nykytilasta Eksoten alueella. Tuomme työssämme esille myös käyttäjien kokemuksia perhepalveluista sekä perhetyöntekijän näkökulman omasta työstä. Aiemmin aiheesta ei ole tehty tämän tyyppistä selvitystä ainakaan Eksoten alueella. Opinnäytetyömme edistää tietämystämme alueemme ehkäisevistä perhepalveluista.

Opinnäytetyössämme selvitämme Eksoten alueen ehkäisevien perhepalveluiden tämänhetkinen tilanteen sekä uuden sosiaalihuoltolain mukanaan tuomat uudistukset Eksotessa. Toteutamme opinnäytetyömme yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevien perhepalveluiden kanssa.

Opinnäytetyömme aihe lähti tarpeesta kartoittaa ehkäiseviä perhepalveluja Avun avaimet asiakkaalle -hanketta varten. Hankkeessa oli tarkoitus kokeilla henkilökohtaisen budjetoinnin mallia lapsiperheiden palveluissa, ensimmäistä kertaa Suomessa. Avun avaimet -hankkeessa oli Saimaan ammattikorkeakoulun ja Eksoten lisäksi kolme muuta ammattikorkeakoulua sekä Lappeenrannan kaupunki. Hanke ei kuitenkaan saanut rahoitusta vuonna 2014, mutta hankkeen sisältöä kehitetään edelleen ja kokeilulle etsitään uusia rahoituskanavia.

Itse kiinnostuimme opinnäytetyömme aiheesta sen ajankohtaisuuden vuoksi, lasten hyvinvointi koskettaa meitä niin henkilökohtaisella kuin ammatillisellakin saralla. Työskentelemme itse Eksoten palveluksessa, joten organisaation sisällä tapahtuvat muutokset ovat myös työmme kannalta kiinnostavia.

2 Lapsiperheiden palvelut

Tutkimusten valossa varhaisten huoltien tunnistaminen ja niihin puuttuminen ovat keskeisessä roolissa perheiden tukemisen ja ongelmien ehkäisyn kannalta. Vanhemmuuden vahvistamiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota, sillä vanhemmuuden ongelmat on todettu merkittäviksi riskitekijöiksi esimerkiksi lapsen yleisen pahoinvoinnin, syrjäytymisen sekä ei-toivotun käytöksen esiintymisessä. Suomen sosiaali- ja terveyspolitiikan kehittämislinjan suuntana on siirtää painopiste ehkäiseviin palveluihin, tutkimusten mukaan lasten ja nuorten ongelmien ehkäisy onkin tuloksellista ja taloudellisesti kannattavaa lähes aina. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.)

Vanhempia tulisi tukea palveluihin hakeutumiseksi antamalla heille tietoa tarjolla olevista tukimahdollisuuksista. Perheiden näkökulmasta ajatellen palvelujärjestelmämme on kovin hajanainen ja auttajien keskinäinen yhteistyö on puutteellista. Tämä altistaa sille, ettei palveluita tarvitsevat pääse avun piiriin ja toisaalta

myös sille, että perheet voivat pudota niistä pois esimerkiksi perheen elämäntilanteen muutosten yhteydessä. (Halme & Perälä 2014, 216, 224, 225.)

Ydinperheet ovat herkästi haavoittuvia ja niitä voivat koetella myös parisuhteissa, lapsuudessa ja vanhemmuudessa tapahtuneet muutokset sekä aiempaa vaativampi tasapainoilu perhekohtaisten ja yksilöllisten tarpeiden kesken. Yllättävät kriisit ja tilapäinen uupumus voivat suistaa perheen raiteiltaan lyhytkestoisesti. (Bardy 2013, 73.)

Julkisen vallan säästötoimet, vilkas projektikehittäminen ja toistuvat organisatiomuutokset siirtävät työntekijöitä yksiköistä toiseen ja katkovat asiakassuhteita. Asiakkaan kannalta työntekijät vaihtuvat ja uusia luottamuksellisia asiakassuhteita on vaikea luoda ja ylläpitää. (Bardy 2013, 106.)

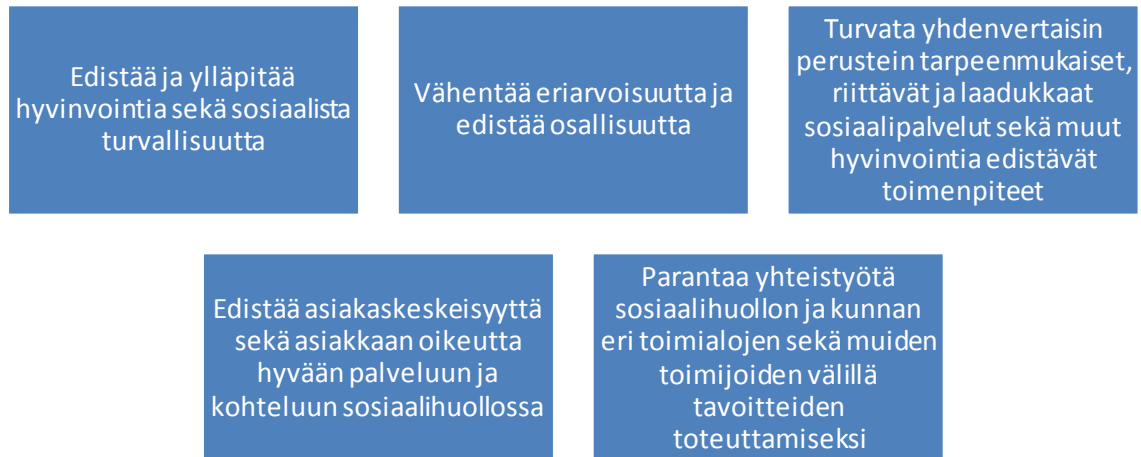
3 Sosiaalihuoltolaki

Uusi sosiaalihuoltolaki vahvistaa peruspalveluja vähentää siten korjaavien toimenpiteiden tarvetta. Tavoitteena on järjestää sosiaalipalveluja muiden peruspalvelujen yhteydessä ja madaltaa tuen hakemisen kynnystä. Uusi laki edellyttää, että kunnat varaavat riittäviä resursseja uudistuksen toteuttamiseen ja että kuntalaisia informoidaan selkeästi, mihin heillä on oikeus ja mistä palveluja saa. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas, 2015.)

Sosiaalihuoltolain muutos näkyy Eksoten ehkäisevissä perhepalveluissa selkeästi. Palveluja on muokattu ja kehitetty nimenomaan keventämään lastensuojellisten tarpeiden taakkaa. Lastensuojelussa tämä on näkynyt jo nyt asiakasmäärien laskuna ja vastaavasti ehkäisevissä perhepalveluissa asiakasperheiden määrän nousuna.

Sosiaalihuoltolaki vähentää korjaavien toimenpiteiden tarvetta, vahvistaa peruspalveluja ja parantaa asiakkaiden yhdenvertaisuutta. Kuntien on varauduttava palvelujen painopisteen muutokseen sekä kerrottava kuntalaisille selkeästi, mistä apua ja palveluja voi hakea. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.)

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) 1§:n tarkoitus:

Kuvio 1. Sosiaalihuoltolaki 2014

Sosiaalihuoltolaissa määritellään ne tuen tarpeet, joiden perusteella sosiaalihoitoa ja sosiaalipalveluja järjestetään. Asiakkailla on oikeus niihin palveluihin, joilla turvataan välttämätön huolenpito ja toimeentulo sekä lapsen kehitys ja terveys. Tavoitteena on tehokas lyhytaikainen tuki sekä asiakkaan tarpeita vastaava pitkäaikainen tuki sitä tarvitseville. Kaikilla sosiaalihuollon asiakkailla on oikeus saada myös tarvittaessa arvio palvelutarpeesta sekä nimetty omatyöntekijä. Lastensuojelua ja sosiaalihoitoa koskevat uudistukset tulivat voimaan asteittain: kotipalvelua koskeva uudistus vuoden 2015 alusta ja muu lainsäädäntö pääosin huhtikuussa 2015. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.)

Sosiaalihuollon periaatteina ovat ihmisten valinnanvapaus ja luottamuksellisuus. Sosiaalihoitoa toteuttaessa asiakkaan toivomukset, mielipide, etu ja yksilölliset tarpeet sekä asiakkaan kieli ja kulttuuri tulee ottaa huomioon. (Laitinen & Niskala 2013, 10.)

3.1 Sosiaalihuollon historia

Sosiaalihoito syntyi Suomessa itsenäistymisen jälkeen, jolloin korostui yhteiskunnan sosiaalinen vastuu. Ennen vuotta 1930 yhteiskunta kyllä auttoi ja antoi apua, mutta vain, jos kukaan muu ei sitä tehnyt. Pääasiallinen huoltovastuu oli kuitenkin perheellä ja suvulla. Kunnat ja valtio olivat haluttomia laajentamaan

huoltovastuuta, koska se olisi lisännyt niiden taloudellista taakkaa. Kansalaisjärjestöjen asema oli vahva. (Toikko 2012, 30.)

Yhteiskunnan sosiaalinen vastuu merkitsi periaatteellista muutosta, jossa siirryttiin moraalisiin perustein annettavasta hoidosta kohti sosiaalisin perustein annettavaa huoltoa. Vuonna 1936 hyväksyttiin huoltolait. Ne koskivat kunnallisia huoltolautakuntia, irtolaisten huoltoa, lastensuojelua sekä alkoholistien huoltoa. Vastuu sosiaalihuollosta annettiin kunnille. Huoltolait olivat käänne kohti sosiaalisesti perusteltua auttamista. Uudet lait loivat pohjaa myös ammatilliselle huoltotyölle ja sen kehittämiseksi. Konkreettisen avun lisäksi pyrittiin auttamaan neuvonnan ja ohjauksen avulla. Asiakkaiden ongelmien syvetessä myös keinot kovenivat. Suuntaus oli kuitenkin neuvonnasta avohuoltoon ja siitä edelleen laitoshuoltoon. Pakkoon perustuvat keinot olivat kuitenkin viime sijaisia huollon keinoja. (Toikko 2012, 30, 31.)

1950-luvulle siirryttäessä tavoitteeksi asetettiin koko kansalle tarkoitetun sosiaaliturvan kehittäminen, poliittinen tavoite oli kansalaisten hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen. Sosiaalihuollossa painotettiin neuvonnan ja ohjauksen merkitystä, ne nousivat varsinaisen huollon rinnalle. Sosiaalipalveluiden läpimurto tapahtui 1960- ja 70-luvun vaihteessa, jolloin aloitettiin kansalaisten hyvinvointia edistävän ja tukevan sosiaalipalvelujärjestelmän suunnittelu. Sosiaalipalvelut nostettiin sosiaalihuollon rinnalle ja ne eivät enää olleet täysin sidoksissa toisiinsa. Palvelut olivat kaikkien käytössä, mutta huolto kohdennettiin niille, jotka täyttivät tietyt kriteerit. (Toikko 2012, 31 – 33.)

Sosiaalihuoltolaki (710/1982) kokosi sosiaalihuollon ja sosiaalipalvelut yhteen puitelakiin. Sosiaalihuollon tavoitteena oli edistää ja tukea kansalaisten hyvinvointia. Sosiaalihuoltolakiin tiivistyi käsitys hyvinvoinnin turvaamisesta ja tukemisesta ja sosiaalihuolto nähtiin yhtenä hyvinvointiyhteiskunnan elementtinä. Sosiaalihuoltolaki nähtiin kehyslakina, jota voidaan käyttää laajasti erilaisiin ja eritasoisin sosiaalisiin interventioihin. (Toikko 2012, 33, 34)

3.2 Sosiaalihuoltolaki muutoksessa

Viimeisten vuosikymmenten aikana sosiaalipalveluiden valtiollista ohjausjärjestelmää on systemaattisesti purettu ja siirrytty kohti paikallisen tason ratkaisuja.

Kunta on ollut keskeinen tekijä julkisten palveluiden järjestämisessä, mutta järjestämisvastuun uudelleenmäärittely on vahvistanut kunnan asemaa entisestään. Lainsäädännössä kunnalle annetaan velvollisuus seurata asukkaiden hyvinvointia ja kunnan pitää vastata asukkaiden tarpeisiin lainsäädännön puitteissa. Kunta voi kuitenkin päättää millä tavalla palvelut järjestetään. Kunta tuottaa edelleen suurimman osan sosiaalipalveluista, mutta yhä enemmän myös kilpailuttaa ja ulkoistaa palveluja. (Toikko 2012, 61.)

Sosiaalipalvelut ovat uusien haasteiden äärellä. Ne olivat ennen hyvinvointivaltion keskiössä, mutta tällä hetkellä niillä ei ole samanlaista yhteiskuntapoliittista suojaa. Sosiaalipalvelut ovat menettämässä oman erityisyytensä julkisten palveluiden joukossa, koska kaikkia julkisia palveluita tarkastellaan samanlaisten tuotosten ja prosessien näkökulmasta. Myös kansalaisten tarpeet ovat muuttuneet. (Toikko 2012, 180.)

4 Ehkäisevät perhepalvelut

Lastensuojelulaki (417/2007) uudistui vuoden 2008 alussa ja siinä korostetaan ehkäisevän lastensuojelun merkitystä koskien kaikkia lasten ja perheiden peruspalveluita. Lailla pyritään myös turvaamaan lasten, nuorten ja perheiden osallisuuden oikeus asioissaan. (Paasivirta 2012, 237.)

Lastensuojelulaissa puhutaan ehkäisevästä lastensuojelusta, jolla lastensuojelulain 3 §:n mukaan edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Lasten hyvinvointia tukevat peruspalvelut muodostavat ehkäisevän lastensuojelun kokonaisuuden ja sen piiriin voidaan sisällyttää kaikkea normaalipalveluiden tarjoamaa erityistä tukea ja kohdennettua toimintaa. (Bardy 2013, 104.)

Ehkäisevää lastensuojelua on kaikki sellainen erityinen tuki, jota annetaan perheille ja lapsille, jotka eivät ole lastensuojelun asiakkaita. Lasten suojelun ensisijaisena tavoitteena on, että lapsi ja perhe saavat tarvitsemansa tuen varhaisessa vaiheessa, sosiaalitoimen lisäksi myös erityisesti terveydenhuollon ja opetustoimen parissa. Perheen kanssa yhteistyössä pyritään siihen, että lapsi

saa tarvitsemansa avun normaalipalveluissa tehostetuin järjestelyin, ilman lastensuojelun asiakkaaksi määrittämistä. (Taskinen 2012, 32, 39, 46.)

Edistävät ja ehkäisevät palvelut

Arjen tuki ja yhteisöllinen toiminta	Lakisääteiset universaalit palvelut	Kohdennettu tuki
<ul style="list-style-type: none"> •Aamu- ja iltapäivätoiminta •Avoin varhaiskasvatus •Aikapankki, varamummi ja -ukki •Kansalaisjärjestötoiminta •Kansalaisopisto •Kirjasto •Kotiapu, siivousapu •Kulttuuri-, liikunta-, ym. vapaa-ajan palvelut •Lasten ja nuorten lomatoiminta •Leikkikentät, puistot ym. •Leikkitoiminta ja muu päivähoido •Oppilas- ja opiskelijahuollon yhteisöllinen toiminta •Palveluntuottajajärjestöjen palvelut •Poliisin turvallisuustehtävä •Vertaistoiminta (tukiryhmät) 	<ul style="list-style-type: none"> •Äitiys- ja lastenneuvola •Päivähoito •Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut •Kouluterveydenhuolto •Opiskeluterveydenhuolto •Psykososiaaliset palvelut •Suun terveydenhuolto 	<ul style="list-style-type: none"> •Ehkäisevä päihdetyö •Ehkäisevä toimeentulotuki •Erityisryhmien palvelut •Erityisvarhaiskasvatus •Kasvatus- ja perheneuvola •Eri ammattiryhmien kohdennettu tuki •Eri ammattiryhmien kotikäynnit •Kotipalvelu •Nuorisotyö (etsivä, kohdennettu) •Nuorisoneuvola/-poliklinikka •Oppilas- ja opiskelijahuoltopalvelut •Perhetyö •Varhainen tuki päivähoitossa

Kuvio 2. Edistävät ja ehkäisevät lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja toiminta (Perälä, M-L., Halme, N., Nykänen, S., 2012, 56.)

Ehkäisevät perhepalvelut ovat kunnan tai kuntayhtymän tarjoamia lyhytaikaisia palveluja, jotka on tarkoitettu perheille, joissa esimerkiksi vanhempi on väsynyt ja/tai uupunut, vanhemmuudessa on haasteita, arjessa selviytyminen on haastavaa, perheessä on muutostilanne, äkillinen kriisi tai lähiverkosto puuttuu. Eksoten alueella ehkäiseviin perhepalveluihin (ei lastensuojeluasiakkuutta) kuulu-

vat perhetyö, tukiperhe tai tukihenkilö, lapsiperheiden kotipalvelu sekä ehkäisevä taloudellinen tuki ja lisäksi työmuotoina ovat keskustelu, palveluohjaus, verkostotyö, vertaistuki sekä neuvonta ja ohjaus arjen tilanteissa. (Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskus, 2015.)

4.1 Lapsiperheiden kotipalvelu

Kotipalvelun sisältö määritellään pitkälti aiemman sosiaalihuoltolain määritelmien mukaan, mutta kuitenkin niin, että painopisteenä on entistä selkeämmin asiakkaan oman toimintakyvyn ylläpitäminen ja asiakkaan tukeminen jokapäiväisen elämän toiminnoista selviytymisessä.

Lapsiperheillä on oikeus saada kotipalvelua, kun se on välttämätöntä lapsen hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kotipalvelua annetaan toimintakykyä alentavan syyn, kuten sairauden, vamman tai uupumuksen vuoksi, synnytyksen tai erityisen perhe- tai elämäntilanteen perusteella. Erityisellä perhetilanteella tarkoitetaan esimerkiksi vanhempien eroa, perheenjäsenen kuolemaa tai tilannetta, jossa toinen vanhemmista on vankilassa. Erityinen perhetilanne voi myös olla perheessä, jossa on kaksoset tai omainen hoidettavana. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.)

Kotipalvelua, kuten myös tukihenkilöitä ja – perheitä, perhetyötä sekä vertaistukiryhmätoimintaa, on jatkossa saatavilla ilman lastensuojelun asiakkuutta. Tavoitteena on madaltaa tuen hakemisen kynnystä ja turvata oikea-aikainen tuki perheille. (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2014.)

Alun perin kunnallinen kodinhoitoapu oli tarkoitettu yllättäviä tilanteita varten monilapsisille perheille, mutta jo pitkään sen piiriin on kuulunut yhä harvempi lapsiperhe. Useiden selvitysten mukaan kodinhoitoapu on todettu täysin riittämättömäksi. Esimerkkinä vuonna 1990 kunnallisen kodinhoitajan apua arkeen sai yli 50 000 perhettä, kun vastaava luku vuonna 2012 oli vain alle 9000 perhettä. (Heino 2014, 286.)

Kotipalvelu on ollut erityisen arvokas ja paljon käytetty tukimuoto. Kodinhoitaja saattoi arkisten kotitöiden ohessa opastaa lasten hoitoa ja talouden pitoa, auttaa läksyissä ja ylipäättään olla läsnä. Vahvuuksia korostavat ja osallistavat työ-

tavat on havaittu menestyksellisemmiksi kuin asiantuntijakeskeinen puutteisiin paneutuminen. (Bardy 2013, 19–20.)

4.2 Työmenetelmänä perhetyö

Käsitteenä perhetyö tarkoittaa sekä lähestymistapaa että työmenetelmää. Työmenetelmänä perhetyö on perheiden kanssa tehtävää työtä erityisesti näiden kotona. Se tarkoittaa työntekijän ammatillista ja tavoitteellista työskentelyä perheen tukemiseksi erilaisissa elämäntilanteissa. Perhetyö ei ole yksinkertaista; perheen käsite ja perheiden elämäntilanteet ovat niin moninaisia. Perhetyön toteutuksessa on kolme keskeistä periaatetta: asiakaslähtöisyys, perhelähtöisyys sekä lapsilähtöisyys. Perhetyön kaltaisessa vuorovaikutukseen perustavassa työssä avoimuus, rehellisyys ja luottamuksellisuus ovat onnistumisen tärkeitä tekijöitä.

Tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen, palveluiden perhekohtainen suunnittelu sekä palveluiden koordinointi eri tahojen kanssa yhteistyössä. Lainsäädännön näkökulmasta perhetyötä ei määritellä itsenäiseksi sosiaalipalveluksi eikä laki tunne perhetyön käsitettä muuten kuin lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Perhetyön kohteena ovat erilaiset perheet, jotka voivat olla joko hyvinvoivia tai kriisiytyneitä. Myös tuen sekä avun tarpeet voivat vaihdella suuresti. Perhetyössä perheen jäseniä pyritään tukemaan aktiivisiksi toimijoiksi, muutoksen toteuttajiksi ja oman elämänsä asiantuntijoiksi. (Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A., 12–21, 2012.)

5 Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin ehkäisevät perhepalvelut

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri (Eksote) on kuntayhtymä, johon kuuluu yhdeksän kuntaa: Lappeenranta, Lemi, Luumäki, Imatra, Parikkala, Rautjärvi, Ruokolahti, Savitaipale ja Taipalsaari. Imatra on mukana Eksotessa vain erikoissairaanhoidon ja kehitysvammaisten erityishuollon osalta, mutta vuoden 2016 alusta kokonaisuudessaan. Asukkaita Eksoten alueella on noin 133 000. Eksoten tehtävänä on tuottaa kuntalaisille terveys-, perhe- ja sosiaali- sekä vanhustenpalveluja. Eksote tekee palveluista kuntien kanssa palvelusopimuk-

set, jotka perustuvat väestön palvelutarpeeseen. Eksoteen sisältyy Etelä-Karjalan sairaanhoitopiiri ja Etelä-Karjalan erityishuoltopiiri ja näiden palveluihin kuuluvat: avoterveydenhuolto, suun terveydenhuolto, mielenterveys- ja päihdepalvelut, laboratorio- ja kuvantamispalvelut, lääkehuolto, kuntoutuskeskus, sairaalapalvelut, perhepalvelut, aikuisten sosiaalipalvelut ja vammaispalvelut sekä vanhustenpalvelut. (Eksote 2015.)

Eksotella on lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, joka sijoittuu ajanjaksolle 2015–2018. Sen päätavoitteina ovat ennalta ehkäisevien palveluiden riittävät resursoinnit, hyvän vanhemmuuden vahvistaminen, asiakaslähtöinen integroitu palvelujärjestelmä sekä lapsen ja perheen toimintaympäristöön sijoitettavat palvelut. Kotona selviytymistä pyritään tukemaan mahdollisimman pitkälle. Tarkoituksena on myös lisätä ehkäisevää lasten suojelua tehostamalla lapsiperheiden kotipalvelua, perhetyötä, ehkäisevää taloudellista tukea sekä tukihenkilötoimintaa. (Eksote 2015.)

Ehkäisevän taloudellisen tuen päätöksiä ajalla 1.1.–8.9.2015 on Eksotessa tehty 47 kpl (Haapala-Innanen 2015).

Eksotessa toimii matalan kynnyksen vastaanotto lasten ja nuorten talossa, mutta sitä kehitetään myös kunnissa. Matalan kynnyksen vastaanotoilla ja kasvuympäristöön viettäville palveluilla tuetaan myös vanhemmuutta. Palvelut pyritään järjestämään voimavaralähtöisesti lapsen, nuoren ja perheen osallisuutta lisäten. Huolestuttavana piirteenä nähdään erityisesti lasten kasvava päihdeongelma, jonka hoidossa ja ennaltaehkäisyssä tarvitaan uudenlaisten palvelujen kehittämistä. Resurssien siirtoa korjaavista palveluista ehkäisevälle puolelle on tehty Eksotessa jo useamman vuoden ajan. Myös lapsiperheiden palveluille on haettu ennakkoluulottomasti uusia muotoja siten, että ne voitaisiin tuottaa käyttäjälähtöisesti, perheen ja lapsen näkökulmasta oikea-aikaisesti ja tarkoituksenmukaisesti sekä kuntalaisen kannalta edullisesti. (Eksote 2015.)

5.1 Ehkäisevä perhetyö

Oikea-aikainen perhetyö on vaikuttavaa ja tehokasta lastensuojelun avohuollon palvelua, eikä sen tulisi ikinä olla hätäapua tai niin sanotusti tulipalojen sammuttamista. Sen vahvuuksiin kuuluu arjen toiminnan ja vuorovaikutussuhteiden ta-

solla työskenteleminen, osallisuus, menetelmällinen osaaminen ja lapsilähtöisen vuorovaikutuksen vahvistaminen. Yhteiskunnalliset muutokset kuitenkin haastavat palveluiden tuottajia pohtimaan, miten perheiden avuntarpeeseen vastattaisiin. Perheillä tulisi olla yhtäläinen mahdollisuus saada perhetyötä heti avun ilmettyä, asuinpaikasta riippumatta. (Järvinen ym. 2012, 248, 249.)

Ehkäisevän perhetyön tarkoituksena on auttaa ja opastaa perheitä vanhemmuudessa, arjen sujuvuudessa sekä esimerkiksi rajojen asettamisessa lapsille tai päivärytmin hakemisessa. Se on luonteeltaan määräaikaista ja maksutonta asiakasperheille. Tavoitteena on tarjota perheille mahdollisimman varhainen apu ja tuki vahvistamalla perheen jo olemassa olevia voimavaroja sekä osamista. (Eksote 2015.)

Perhetyön varhaisen tuen tarkoituksena on varmistaa, että perhettä tuetaan oikea-aikaisesti osana peruspalveluja. Varhainen tuki saattaa estää perhetilanteen kriisiytymisen ja ongelmien kasaantumisen. Sosiaalihuoltolain 13 §:n mukaisesti lapsiperheillä on oikeus saada lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämätön perhetyö. Perhetyö on myös kohdistettu erityistä tukea tarvitseville nuorille. (Sosiaalihuoltolain soveltamisopas 2015, 35.)

Ehkäisevä perhetyö Eksotessa 1.1.- 23.9.2015

Työskentely käynnissä 27 perheessä

- Työskentelyä ei aloitettu 5 perheessä, perheiden omasta toiveesta

Työskentelyaika 3kk, jonka jälkeen jatko 3kk
edelleen tarpeen vaatiessa

Kuvio 3: Ehkäisevän perhetyön asiakasmäärät 2015 Etelä- Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa (Haapala-Innanen 2015).

5.2 Tukihenkilö- ja tukiperhe

Tukihenkilö- ja tukiperhetoiminta on täysin vapaaehtoista ja ennaltaehkäisevää toimintaa, joka sisältää arkisia tapaamisia. Tarkoituksena on tarjota apua ja tukea 3-18-vuotiaille lapsille sekä heidän vanhemmilleen haastavissa elämäntilanteissa, kuten esimerkiksi jos vanhemmalla on ongelmia arjesta selviytymisessä tai jos hän tarvitsee tukea kasvatuksellisissa asioissa. Useimmiten lapsi tai nuori vierailee tukiperheessä kerran kuukaudessa, perjantaista sunnuntaihin. Tällöin sekä vanhempi että lapsi saavat mahdollisuuden lepo hetkeen. Tukiperhe valitaan aina yksilöllisten tarpeiden pohjalta, sijainti huomioon ottaen. Käytännön järjestelyt perhe ja tukiperhe hoitavat keskenään.

Tukihenkilötoiminnassa lapsi tai nuori tapaa tukihenkilöä useimmiten viikoittain omassa elinympäristössään käyden tuettavan kanssa esimerkiksi kahviloissa tai harrastuksissa. Toiminnan tarkoituksena on tukea lasta tai nuorta hänen normaaleissa arjen asioissaan. Eksoten alueella toimii tällä hetkellä noin 60 tukiperhettä ja noin 25 tukihenkilöä, jotka kokevat toimintansa palkitsevana: heitä kannustavat tukitoiminnassa auttamisen ilo ja tuettavan elämän rikastuttaminen. Tuettavia lapsia ja nuoria on tällä hetkellä yli sata, ja määrä on nousujohteinen. (Eksote 2015.)

Tukihenkilöitä/perhetoimintaa oli Eksoten alueella syyskuussa 2015 seuraavasti:

- Lapsia tukitoiminnan piirissä: 31
- Aktiiviset tukihenkilöt: 7
- Aktiiviset tukiperheet: 24

(Haapala-Innanen 2015)

5.3 Lapsiperheiden kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu on jaettu Eksotessa kolmeen kategoriaan: akuutti kotipalvelu, tilapäinen kotipalvelu ja pitkäkestoinen kotipalvelu. Lapsiperheiden kotipalvelua perheelle on mahdollista saada seuraavilla kriteereillä:

- Perheessä on alle 18-vuotiaita lapsia ja/tai lapsen vanhempi on vammainen tai pitkäaikaissairas.

- Vanhempi sairastuu äkillisesti tai perheessä on muu kriisitilanne.
- Vanhemman uupumus, vaikea elämäntilanne, äkilliset elämänmuutokset.
- Perhe tarvitsee apua tai tukea lasten hoidolliseen tai kasvatukselliseen ohjaukseen.
- Perhe tarvitsee tukea arkirutiinien hallintaan tai vahvistamiseen.
- Perhe tarvitsee tukea muutostilanteessa toimintakykynsä ylläpitämiseksi tai lapsen ja vanhemman välisessä vuorovaikutuksessa.
- Syrjäytymisvaarassa olevien perheiden tuki ja ohjaus.
- Lapsella on vamma tai pitkäaikaissairaus.

Lapsiperheiden kotipalvelu ei ole siis tarkoitettu pitkäkestoiseen päivittäiseen lastenhoitoapuun, pelkkään siivoukseen tai äkillisesti sairastuneen lapsen hoitoon mikäli vanhemmalla on oikeus jäädä kotiin häntä hoitamaan. Asiakaskäynneistä peritään asiakasmaksu. (Eksote 2015.)

Eksotessa lapsiperheiden kotipalvelussa ajalla 1.1.–30.6.2015 asiakasperheitä on ollut yhteensä 123. Näistä perheistä itse apua on hakenut 89, lastensuojelusta perheitä on ohjautunut 19, neuvolasta 7 ja muun tahon kautta 8 perhettä. Työskenneltävissä perheissä kotipalvelu on toteutettu Eksoten omana palveluna 58 perheessä, ostopalveluna 30 perheessä sekä palvelusetelillä 35 perheessä. (Haapala-Innanen 2015.)

Akuutti kotipalvelu

Akuuttia kotipalvelua on mahdollista saada, mikäli perhe joutuu ennalta odottamattomaan tilanteeseen. Kyseessä voi olla esimerkiksi yllättävä sairastuminen tai äkilliset elämän muutokset kuten läheisen kuolema tai avioero. Tarve arvioidaan henkilökohtaisen käynnin yhteydessä tai puhelimitse yhteydenoton pohjalta. (Eksote 2015.)

Tilapäinen kotipalvelu

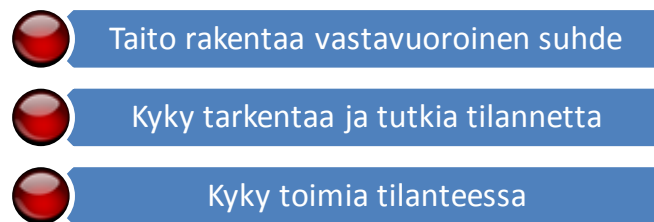
Tilapäistä kotipalvelua on mahdollista saada tilanteeseen, joka on ennakoitavissa oleva, ei-akuutti tilanne. Sitä haetaan lapsiperheiden kotipalveluhakemusk lomakkeella ja sen tarve arvioidaan tapauskohtaisesti. Tilapäistä kotipalvelua on mahdollista hankkia myös palvelusetelin avulla. Tilapäistä kotipalvelua Eksote tuottaa sekä omana palvelunaan että ostopalveluna palveluntuottajilta ja palveluseteliyrittäjiltä. (Eksote 2015.)

Pitkäkestoinen kotipalvelu

Pitkäkestoinen kotipalvelu on tarkoitettu asiakkaille, jotka tarvitsevat pitkäkestoista tukea ja apua arkeen, eikä heillä ole käytettävissään omaa tukiverkostoa tai muuta tukea ja tilanne edellyttää ammattihenkilöstön tukea kotipalvelun taolta. Pitkäkestoista kotipalvelua haetaan lapsiperheiden kotipalveluhakemuslomakkeella ja sen tarve arvioidaan hakemuksen perusteella. (Eksote 2015.)

6 Työntekijänä ehkäisevissä perhepalveluissa

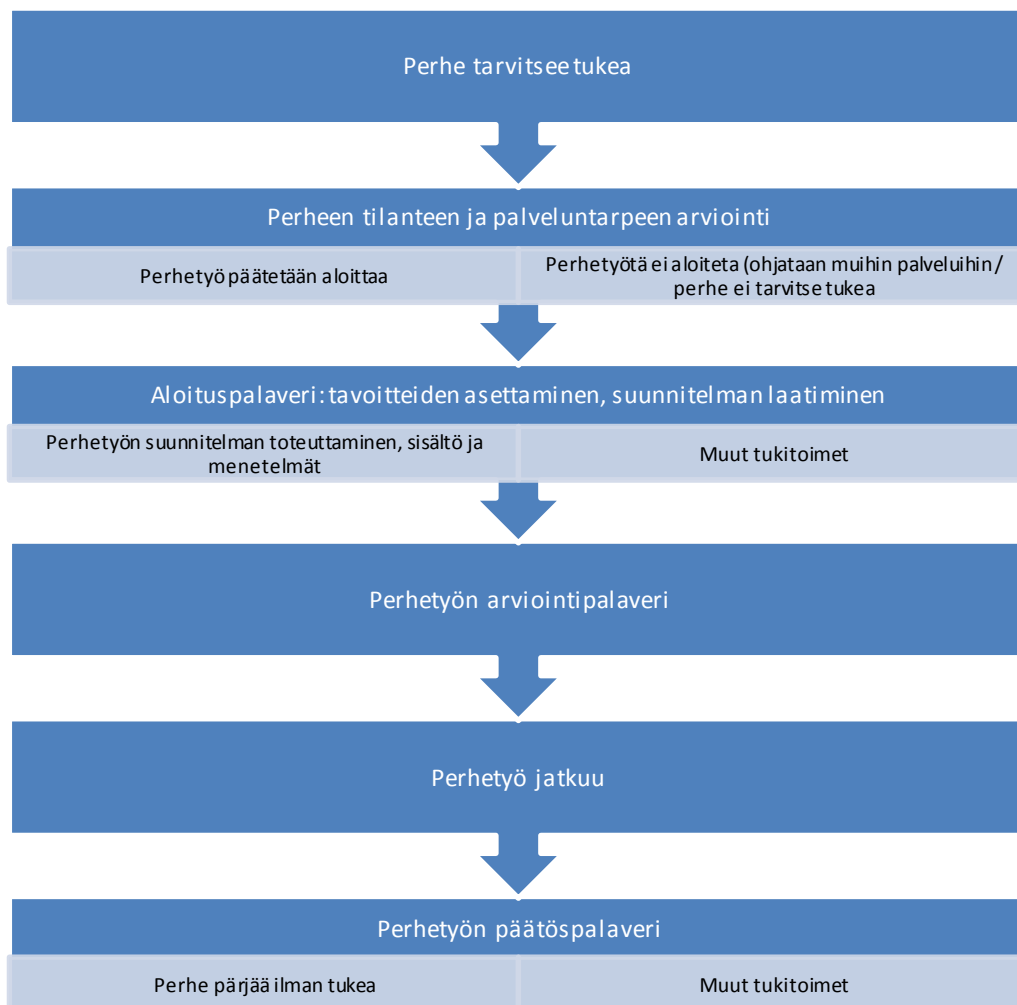
Työntekijän keskeisin työväline on vuorovaikutus. Ammatillinen vuorovaikutus on taito, jossa yhdistyy tieto ja oppiminen; se voi sisältää vaikuttamista, jakamista, asioiden eteenpäin viemistä ja tiedon hankintaa. Työntekijän perustavaa laatua olevat vuorovaikutustaidot vuorovaikutusprosessissa ovat:

Kuvio 4. Järvinen ym. 2012.

Sanaton viestintä on myös isossa roolissa. Puheviestinnän asiantuntijat ovat arvioineet että noin 75 % keskustelun merkityksistä välittyy sanattoman viestinnän avulla. Vuorovaikutustilanteissa asiakkaan kanssa tulee usein esille tilanteita, joissa joko työntekijä tai asiakas reagoi tunteiden herätessä. Nämä reaktiot voivat olla hyvinkin yllättäviä; puhutaan puolustavista tunteista jotka syntyvät joko kuvitellun tai todellisen uhan edessä. Nämä ovat olemassa ammattilaiseläkin, mutta niitä tulee oppia säätelämään, vaikkakaan ei tukahduttamaan. Perhetyöntekijän tehtäväkenttä ja ammatillisuus muokkautuvat jatkuvasti erilaisten tarpeiden ja toiveiden pohjalta: ammatillisuuden näkeminen prosessina onkin jatkuvan uusiutumisen edellytys, joka tarkoittaa työtapahutumien jatkuvaa arvioimista ja kehittämistä. (Järvinen ym. 2012, 226–233.)

Perhetyötä voidaan tehdä sekä yksin että parityönä. Kumpi näistä valikoituu, riippuu mm. perheen koosta, vaikeusasteesta, asiakkuusprosessin vaiheesta ja työntekijöiden resurssitilanteesta. Parityöskentely on usein paikallaan silloin, kun perhe on kriisissä tai jos parityöskentely on tarpeen työntekijöiden turvallisuuden vuoksi. Parityön asemaa perustellaan myös asiakkaan oikeusturvan vuoksi; kahden työntekijän ollessa läsnä vältetään väärinymmärryksiltä ja erilaisilta tulkinnoilta. Työparityöskentely edistää myös työssä jaksamista työn ollessa avointa ja luottamuksellista. (Järvinen ym. 2012, 210, 211.)

Kuvio 5. Perhetyön prosessi, Järvinen ym., 2012, 103

Oman toiminnan tutkimista, toiminnan taustalla olevien perustelujen tarkastelua ja menettelytapojen uudelleen arvioimista kutsutaan reflektoinniksi. Reflektiivinen työote on työntekijälle välttämätöntä; ammatillisuuden näkeminen prosessina on jatkuvan uusiutumisen edellytys. (Järvinen ym. 2012, 232, 233.)

Työnohjaus on tärkeä osa työskentelyä ja myös ammatillista tukea: siinä pyritään kehittämään työntekijän ja työyhteisön hyvinvointia sekä toimintaa. Sitä voidaan tehdä joko yksin, pareittain tai ryhmissä, ja se pitää sisällään jakamista ja keskinäistä vaihtoa, tasavertaista ja luottamuksellista keskustelua. Työnohjauksessa pohditaan myös erilaisten arvostusten, tekojen ja pyrkimysten toimituutta ja hyväksyttävyyttä työssä. (Järvinen ym. 2012, 237–240.)

Työnohjauksen hyötyjä ovat henkilöstön yhteinen oppiminen ja yhteistyön tehostuminen, joka parantaa työilmapiiriä samalla lisäten henkistä hyvinvointia. Myös työntekijän henkilökohtainen ammatti-identiteetti ja työrooli selkiytyvät, joka edesauttaa ammattitaidon lisääntymistä sekä osaamista. Tämä parantaa työn mielekkyyttä ja antaa työntekijälle hallinnan tunnetta, jolloin työntekijän voimavarat tulevat käyttöön ja hänen on helpompi käsitellä stressiä sekä jaksaa työssään. (Työnohjaus 2014.)

Asiakaslähtöisyys on yksi ammatillisen työn kulmakivistä. Ammattityön ja ammatillisen tiedon kehittäminen vahvistaa asiakaslähtöistä toimintatapaa. Toisin sanoen ammatillisen osaamisen vahvistaminen on tärkeä asiakaslähtöisen toimintatavan osatekijä. (Toikko 2012, 66.)

7 Valintoja tekevä asiakas

Kansainvälisten esimerkkien mukaisesti asiakkuus voidaan nähdä myös oikeutena valita palvelut. Asiakkaan mahdollisuus valita palveluja on muuttanut käsitystä asiakkaan roolista ja asemasta. Asiakkaan mahdollisuuteen valita palveluja kiinnitetään entistä enemmän huomiota ja esimerkiksi palvelusetelit ovat yleistymässä, vaikka ne ovatkin vielä marginaalisessa asemassa. Palvelurakenteiden monimuotoistuminen ja uudistukset lainsäädännössä tekevät tilaa asiakkaiden valinnoille. Aikaisemmin on oletettu, että ammattilainen valitsee parhaiten sopivat palvelut asiakkaan puolesta. (Toikko 2012, 67, 114.)

Modernit palvelut rakentuvat tuottajien, tilaajien ja asiakkaiden yhteistyönä. Markkinoita ajatellen asiakkaan valinnat ovat ratkaisevassa asemassa. Sosiaalipalveluiden asiakkuudessa korostuu yksilöllisen näkökulman lisäksi myös kollektiivinen näkökulma. Palvelunkäyttäjien osallistumisella on vahva kollektiivinen

perusta ja osallisuutta edistävä tavoite. Ei ole kysymys vain valintoja tekevästä asiakkaasta, vaan palveluihin, rakenteisiin ja toimintakulttuuriin vaikuttavasta asiakkaasta. (Toikko 2012, 128.)

Eksotessa asiakkaan osallisuutta pyritään edistämään ja esimerkiksi vammais-palveluissa on käytössä henkilökohtainen budjetointi. Henkilökohtainen budje-tointi tulee tulevaisuudessa lisääntymään ja on käytössä esimerkiksi Iso-Britanniassa.

7.1 Palveluseteli

Palvelusetelillä edistetään sosiaali- ja terveyspalveluiden käyttäjien mahdolli-suuksia hankkia tarvitsemiaan palveluita yksityisiltä palvelujen tuottajilta. Palve-lusetelillä voi hankkia sellaisia sosiaali- ja terveyspalveluja, jotka kuntayhtymän tai kunnan kuuluu järjestää asukkailleen. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2014.)

Palvelusetelillä kunnan sosiaali- ja terveyspalvelujen saajalle myönnetään si-toumus korvata palvelujen tuottajan antaman palvelun kustannukset kunnan ennalta määrittelemään arvoon asti. Kunta saa päättää, mitä järjestämistapaa tai tapoja käytetään kyseisessä kunnassa ja hyväksyy ne yksityiset palvelujen tuottajat, joiden palvelujen maksamiseen asiakas voi käyttää kunnan myöntä-mää palveluseteliä. (Kuntaliitto 2015.)

Palvelusetelin avulla asiakas voi valita mistä hankkii palvelunsa. Ne soveltuvat sellaisiin palveluihin, joissa asiakkaat ja heidän edustajansa tuntevat hyvin pal-velutarpeensa ja pystyvät toimimaan palvelujen kilpailuttajina ja arvioijina. Asi-akkaan valinta tukee palvelutuottajien välistä kilpailua, koska asiakkaat voivat vaihtaa halutessaan palvelusta toiseen. (Toikko 2012, 67, 115.)

Tähän mennessä Suomessa konkreettisin käytännön sovellus tuen ja palvelu-jen henkilökohtaistamisesta on palvelusetelin käyttöönotto kuntien sosiaali- ja terveyspalveluissa. Siitä on kuitenkin vielä matkaa henkilökohtaisen budjetoin-nin ydinajatuksiin: palvelusetelillähän voi hankkia ainoastaan niitä palveluja, joita kunnan sosiaalitoimi on palvelusetelin arvoinut saajan tarvitsevan. Lisäksi kunta määrittelee ne toimijat, joilta palvelusetelin käyttäjä voi hankkia palvelua. (Ahlstén 2014.)

7.2 Henkilökohtainen budjetointi

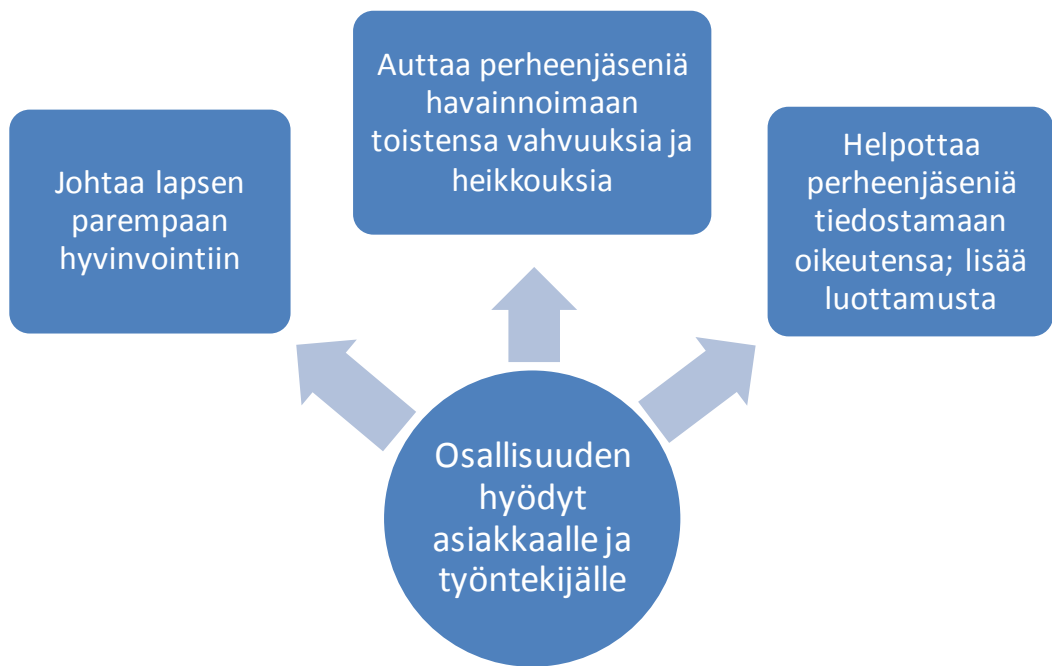
Henkilökohtainen budjetointi antaa asiakkaalle mahdollisuuden vaikuttaa palvelukokonaisuuksiin. Asiakkaalle määritellään budjetti, jonka puitteissa hän voi tehdä valintoja. Henkilökohtainen budjetointi avaa asiakkaalle mahdollisuuden vaikuttaa palveluiden suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Se tuo valinnanvapautta ja päätösvaltaa, mutta myös vastuuta. Henkilökohtainen budjetointi nostaa asiakkaan palveluiden keskiöön. Asiakas arvio itse, mikä palvelu on missäkin kohtaa sopivin hänen tarpeisiinsa. Riskinä henkilökohtaisessa budjetoinnissa on se, että asiakas jää yksin valintojensa kanssa. Suomessa henkilökohtainen budjetointi on vasta keskusteluissa. (Toikko 2012, 115.)

7.3 Osallisuus

Palveluja valitseva asiakas nähdään keskeisenä palvelujärjestelmän toimijana, joka valinnoillaan vaikuttaa markkinoihin. Asiakas nähdään myös oman elämäntilanteensa ja tarpeidensa asiantuntijana. Valintoja tekevä asiakas voimaantuu ja ohjaa omaa elämäänsä. Palvelut ovat tehty asiakkaille, joten asiakkaan tulee saada ratkaista miten ja missä muodossa hän ne haluaa. (Toikko 2012, 116, 121.)

Vuorovaikutus ja kohtaamisen kysymykset rajaavat tai laajentavat asiakkaan toimijuutta. Niissä määrittyy asiakkuus ja ihmisen käsitys itsensä ja elämänsä arvosta. Työntekijän ja asiakkaan välinen vuorovaikutus ja kohtaamiseen liittyvät tekijät ovat merkityksellisiä asiakasprosesseille.

Osallisuus on osallistumista syvempi toiminnan muoto, koska se edellyttää sitoutumista. Osallisuus vaatii onnistumiseen luottamusta ja tiivistä vuorovaikutusta sekä avoimuutta ja kokemuksen kuuluksi tulemisesta, varmistuksen siitä että kansalaisten ja asiakkaiden tieto huomioidaan palvelujen tuottamista koskeissa päätöksissä (Laitinen & Niskala 2013, 12 – 14.)

Kuvio 6: Osallisuuden hyödyt. (Horwath, J. 2001, 116)

8 Opinnäytetyön tavoitteet ja tarkoitus

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tehdä teoriaan pohjautuva katsaus Eksoten ehkäisevistä perhepalveluista. Tavoitteenamme oli saada myös muutaman perheen kokemuksia ehkäisevien perhepalveluiden käytöstä.

Teoriakatsauksen ohella tutkimuskysymykset olivat:

- 1) Kuinka perhe on ohjautunut ehkäisevien perhepalveluiden piiriin?
- 2) Miten perheet ovat kokeneet heille tarjotut ehkäisevät perhepalvelut?
- 3) Millä tavalla tarjottu palvelu on vastannut perheen palveluntarpeeseen?

Lisäksi halusimme kartoittaa haastateltavien mielipiteitä tarkemmilla kysymyksillä ja annoimme tilaa myös vapaalle puheelle.

9 Opinnäytetyön toteutus

Opinnäytetyö teoriaosuus toteutettiin kartoittamalla saatavilla olevia eri palvelumuotoja käyttämällä alan kirjallisuutta, Eksoten internetsivuja sekä ehkäisevistä perhepalveluista saatua materiaalia. Teoriakatsauksen lisäksi halusimme

haastatella muutamaa perhettä, jotka ovat olleet ehkäisevien perhepalveluiden asiakkaana vuonna 2014. Työelämän yhteistyökumppanimme Eksoten ehkäisevistä perhepalveluista lähetti haastattelukutsut postitse noin 25 perheelle, jotka ovat olleet asiakkaina vuonna 2014. Lopulta saimme haastateltavaksi vain kaksi perhettä, jotka ovat käyttäneet Eksoten ehkäiseviä perhepalveluja.

Haastattelukutsussa sekä itse haastattelussa esittelimme itsemme, opinnäytetyömme aiheen ja tavoitteet sekä pyysimme lupaa haastatella perhettä. Tapasimme toisen haastateltavan Eksoten lasten ja nuorten talon tiloissa ja toisen haastateltavan hänen omassa kodissaan hänen toiveestaan. Nauhoitimme haastattelut, jotka jälkeenpäin litteroimme ja teemoittelimme. Haastatelluilla perheillä on halutessaan mahdollisuus saada valmis opinnäytetyö itsellensä. Opinnäytetyömme toteuttamista varten anoimme Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiriltä tutkimusluvan ja yhteistyösopimuksen.

9.1 Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmät

Opinnäytetyömme tutkimusosuus on kvalitatiivinen ja tyypiltään empiirinen. Aineistonkeruumenetelmänä käytimme teemahaastattelua, koska siinä haastattelun kulku ei ole tarkasti ennalta suunniteltu, vaan haastateltava saa tilaa myös vapaalle puheelle. Haastatteluaineistoa analysoimme aineistolähtöisesti.

Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteisiin kuuluu todellisuuden tarkastelu ilman tutkimuksen aineistonkeruuta ja analyysia tarkasti ohjaavaa teoreettista lähtökohtaa (Kylmä & Juvakka 2007, 22).

Empiirisessä tutkimuksessa tutkijan tulee etiikan näkökulmasta pitää aina huolta siitä, että yksittäistä henkilöä ei tunnisteta. Menetelmällisesti teemahaastattelussa korostetaan ihmisten asioille antamia merkityksiä, heidän tulkintojaan asioista sekä sitä miten merkitykset syntyvät vuorovaikutuksessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 22, 75.)

10 Haastattelut

Opinnäytetyössämme tarkastelimme Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden tämän hetkistä tilannetta sekä palveluiden sisältöä. Haastattelukutsuumme vas-

tasi myönteisesti kaksi perhettä. Haastateltavien perheiden vähäisen lukumäärän vuoksi emme voi tehdä vastauksista yleisiä johtopäätöksiä, mutta saimme kuitenkin käsityksen miten ehkäisevien perhepalveluiden perhetyö toimii ja kuinka nämä kaksi perhettä olivat apua saaneet.

Saimme hyvin vastaukset tutkimuskysymyksiimme. Perheiden oli helppo puhua omista kokemuksistaan ja saimme aikaan hyvän keskustelun heidän kanssaan. Molemmat perheet kuvasivat omaa väsymystään ja hakeutumistaan perhepalveluiden piiriin ja sitä, miten perhetyöntekijät kohtasivat perheen jäsenet.

Halusimme kysyä haastateltavilta perheiltä myös mielipidettä henkilökohtaisen budjetoinnin mahdollisesta käyttöönotosta ehkäisevissä perhepalveluissa, alkuperäisen hankeidean johdattamana. Kumpikaan haastateltava ei ollut tullut ajatelleeksi mahdollisuutta valita palveluja itse, mutta piti ideaa kiinnostavana.

10.1 Ohjautuminen ehkäisevien perhepalveluiden piiriin

Haastateltavat olivat ohjautuneet ehkäisevien perhepalvelujen piiriin eri tavoin. Toinen haastateltava kertoi saaneensa apua neuvolasta, jossa hänen uupumuksensa oli havaittu.

Ollaan erottu. Olin hirveen väsynyt, mie en jaksanut. Piti lähteä hakemaan apua ja siitä on ollut miulle hyötyä ja apua. Hirveen väsymys ja toivottomuus, lapsi oli hirveen vilkas.

Toinen haastateltava taas otti itse ensin yhteyttä koulupsykologiin ja erityisopettajaan joiden kautta hän sai apua. Tilanne oli perheen kohdalla vaikea jo aiemminkin, lapsella on ollut tukihenkilö jota hän on tavannut pari kertaa viikossa. Perheen tilanne oli siis kuormittava, lapsi ei tavannut isäänsä, kärsi aistiyliherkkyydestä ja jumittui asioihin. Äiti oli jo uupunut tilanteessa.

Oon yksinhuoltaja, lapsi ei tapaa isäänsä, aika kuormittava tilanne edelleen. Mun vanhemmat sairastaa ja isä on sairaalassa ja sit meillä on yt-neuvottelut. Lapsi on aina ollut aistiyliherkkä ja sit sellaista asioihin jumittumista. Ja sit kun pitäis alkaa itsenäistyy.

Molemmille perheille oli yhteistä se, että kyseessä oli yhden vanhemman perhe ja tilanne oli päätynyt sille tasolle, etteivät vanhempien omat voimat enää riittäneet tilanteessa.

10.2 Kokemukset saaduista perhepalveluista

Molemmat haastateltavat kokivat saaneensa apua. Molemmissa perheissä perhetyöntekijät kävivät perheen kotona. Perhetyöntekijät keskustelivat sekä vanhemman että lapsen kanssa.

Perhetyöntekijät kävi kahden viikon välein, jossain tapauksissa viikon. Mut he kävi yhteensä 5 tai 6 kertaa. Perhetyöntekijöiden kanssa keskusteltiin aikuisten kesken ja sit oli yleensä ehkä niin, että mun kanssa osan aikaa ja kun lapsi tuli koulusta ni sit he oli lapsen kanssa.

No meil kävi kaks perhetyöntekijää kotona ja yhes niitten kaa touhuttiin. Millokäyttii laavulla ja kaikkee tämmöstä. No sit myö kaikenlaista keskusteltiin, oli ihan kiva kun ne kävi, miulle oli hyötyä niistä.

Molemmilta haastateltavilta kysyttiin, että olisivatko he halunneet vaikuttaa enemmän tarjotun palvelun sisältöön. Molempia mietitytti se, että mitä vaihtoehtoja olisi mahdollista valita ja miten osaisi valita oikean. Molemmat kokivat vaikeaksi valita palveluista, koska ei ollut tietoa niiden sisällöstä.

Se on varmaan se, että saa ite valita. Mut se on kyl vaikeeta ku ei tiedä mitä on.

Molemmat haastateltavat kokivat perhetyön mielekkääksi ja perhetyöntekijät mukaviksi ja osaaviksi. Erityisesti toisen haastateltavan mielestä kemia perhetyöntekijöiden kanssa kohtasivat hyvin, myös lapsenkin kanssa.

10.3 Ehkäisevien perhepalveluiden työntekijän näkökulma

Haastattelimme Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden perhetyöntekijää kesällä 2015. Hän kertoi työstään perhetyöntekijänä sekä kokemuksestaan nykyisestä palveluntarjoamismallista.

Työntekijä kertoi, että ehkäiseviin perhepalveluihin ohjaututaan asiakkaaksi pääasiassa Lasten- ja nuortentalon alkuarvioinnin kautta. Asiakkaita tulee myös koulujen kuraattoreilta, poliisin sosiaalihoajaajalta, neuvoloista, varhaisen vuorovaikutuksen yksiköstä ja päiväkodeista. Heinäkuun alussa haastattelua tehdessä asiakkaita oli ollut enemmän kuin koko edellisenä vuonna 2014. Työntekijän mukaan yksi syy tähän voisi olla Eksoten yhtenäinen linja jonka ansiosta asiakkaiden on helpompi saapua palveluiden piiriin.

Syitä ehkäisevien perhepalveluiden perhetyöhön ohjautumiseen ovat usein avioero, haasteet yksinhuoltajuudessa, uusperheet ja yleensäkin vanhemmuuden haasteet (kasvatus, rajat, perheen säännöt) riippumatta lapsen iästä. Myös perheet joissa on erityislapsia tarvitsevat usein tukea arjessa. Asiakasperheet ovat kuitenkin pääsääntöisesti tavallisia työssäkäyviä perheitä.

Perhetyöntekijän mukaan monessa perheessä tarvittaisiin enemmän yhteistä aikaa. Vanhemmuuden yhteensovittaminen on vaikeaa, yhteiset pelisäännöt voivat puuttua. Lasten viettämä aika elektroniikan parissa on lähes joka asiakasperheessä ongelma. Vanhemmat ovat liian varovaisia asettamaan rajoja. Hänen mukaansa ”maalaisjärki” on kadoksissa. Monessa perheessä myös tukiverkostot ovat puutteellisia ja vanhemmat jäävät yksin. Perhetyöntekijän työhön sisältyy tiiviisti myös palveluohjausta.

Perhetyöntekijän mukaan perheet ottavat avun hyvin vastaan, ovat motivoituneita ja sitoutuvat työskentelyyn hienosti. Ensimmäinen tapaaminen järjestetään kotona. Joskus perheen ongelmat voivat osoittautua hyvinkin erilaiseksi kuin mitä lähetteessä on tullut ilmi, koska aikaa on ehtinyt kulua lähetteen ja ensitapaamisen välillä.

Perhetyöntekijän mukaan joskus ongelmana on löytää yhteistä aikaa kotikäynneille, koska vanhemmat ovat usein työssäkäyviä ja lapsilla on harrastuksia.

Haastateltava nosti esiin myös parityöskentelyn merkityksen. Eksotessa lastensuojelun perhetyöntekijät tekevät parityötä, ehkäisevän perhetyön työntekijät työskentelevät tätä nykyä yksin. Tällä hetkellä perhetyöntekijöitä on viisi ja yhden perheen parissa työskentely kestää keskimäärin 1-3 kuukautta. Työtehtäviin kuuluvat myös valvotut tapaamiset. Haastateltavan mukaan asiakasperheiltä kerätystä asiakaspalautteesta on tullut ilmi, että joskus asiakasperheissä odotetaan että perhetyöntekijä olisi ikään kuin ihmeiden tekijä ja ongelmat parantuisivat hetkessä tai ilman omaa panostusta.

Haastatellun työntekijän mielestä Lasten ja nuorten talo on hyvä asia, kaikki palvelut ovat saman katon alla, mikä helpottaa työskentelyä. Hänen mukaansa Eksote on ollut sosiaalihuoltolain suhteen kaukonäköinen ja osoittanut hyvää ennakkointikykyä, esimerkiksi kotipalvelu on kuulunut aina palveluvalikoimaan.

Haastateltavan mukaan henkilökohtainen budjointi voisi hyvinkin soveltua käytettäväksi ehkäisevissä perhepalveluissa.

11 Eettiset näkökulmat

Opinnäytetyöprosessissa edellytetään sekä ammatti- että tutkimuseettisten periaatteiden noudattamista. Opinnäytetyön suunnittelussa korostuu tutkimuseettiset asiat erityisesti siinä, miten tutkimuksen kohteena olevan ihmisen yksityisyys ja oikeus turvataan ja suojataan. Useat eri lait sekä normit säätelevät ja määrittelevät esimerkiksi asiakas- ja potilasasiakirjojen käyttöä opinnäytetyössä. Opinnäytetyön tekijöillä on monia eri eettisiä velvollisuuksia esimerkiksi tutkittavia, heidän perheenjäseniään, ammattialaansa ja yhteiskuntaa kohtaan. Eettisyyteen kuuluu vahvasti myös tiedon luotettavuus, sovellettavuus sekä lähdekritiikki. Myös hyvää tieteellistä käytäntöä tulee noudattaa ja tieteellistä epärehellisyyttä tulee ehkäistä. (Opinnäytetyöpakki 2014.)

Perheeseen liittyvä avuntarve voidaan mieltää hyvinkin araksi ja yksityiseksi asiaksi, joten haastattelut täytyi tehdä hienotunteisesti. Asiakkaan luottamuksen saavuttaminen on tärkeää yhteistyön aikaansaamiseksi ja haastattelun onnistumisen kannalta.

Eettisesti kestävät periaatteet toteuttavat työn moraalia ja arvoja. Eettisesti hyvän käytännön tulee kunnioittaa jokaisen ihmisen ainutlaatuisuutta ja arvoa. Sosiaalityön perusta, sen ideologinen kivijalka, on arvot. Keskeisimpänä arvona on jokaisen ihmisen yhtäläinen ihmisarvo. Sosiaalityön arvot edellyttävät luottamuksellista ja puolueetonta työskentelyä, jossa toteutuvat asiakkaan oikeudet yksityisyyteen. (Kananoja ym. 2010, 120–122.)

12 Pohdinta

Opinnäytetyöprosessimme alkoi jo vuoden 2014 puolella, jolloin Avun avaimet -hankkeen rahoitusta oltiin hakemassa. Hankkeen taustalle oli tarkoitus tehdä opinnäytetyö Eksoten ehkäisevistä perhepalveluista, mikä olisi toiminut osaltaan hankkeen taustamateriaalina. Hankkeeseen liittyi myös vahvasti ajatus palvelusetelin kehittämisestä kohti henkilökohtaista budjointia. Tartuimme haaste-

seen ja lähdimme keräämään tietoa aiheen ympäriltä. Sittemmin hankkeen rahoitus sai kielteisen päätöksen ja jouduimme miettimään työmme sisältöä uudessa valossa. Samaan aikaan selvisi myös, että Eksote alkaa tuottamaan ehkäisevää perhepalveluiden perhetyötä vuoden 2015 alusta itse, kun aikaisemmin palvelu oli ostettu Perhetyön kehittämissyhdistykseltä.

Haastattelemamme perheet olivat olleet perhetyön asiakkaina ajalla, jolloin perhetyöstä vastasi vielä Perhetyön kehittämissyhdistys ry. Tämän vuoksi halusimme haastatella opinnäytetyötämme varten vielä nimenomaisesti Eksoten perhepalveluiden työntekijää, jotta saimme tietoa perhepalvelujen tämän hetkisestä toiminnasta ja sosiaalihuoltolain tuomista muutoksista.

Toivoimme saavamme haastatteluihin useammankin perheen, mutta uudelleen lähetetynkään haastattelukutsun jälkeen emme saaneet lisää haastateltavia. Syynä tähän voi olla aiheemme yksityisyys ja arkaluontoisuus. Pohdimme myös, että mikäli perheiden tilanne on jo helpottanut, eivät he välttämättä halua enää palata miettimään tapahtuneita. Toisaalta myös, jos perheessä on edelleen ongelmia, se voi viedä voimavaroja niin, etteivät he halua kuormittaa itseään enempää.

Uusi sosiaalihuoltolaki astui voimaan opinnäytetyöprosessin aikana. Tämä vaikutti suurelta osin Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden järjestämiseen, sisältöön ja painopisteeseen sekä näin ollen myös opinnäytetyömme sisältöön. On ollut mielenkiintoista seurata Eksoten reagointia lakiuudistukseen ja todeta, että Eksote on monia muita kuntia ja sairaanhoitopiirejä reilusti edellä. Reagointi on ollut nopeaa ja toimivaa.

Uusin muutos ehkäisevissä perhepalveluissa on sosiaalihuoltolain vaatima 24/7 palvelu eli kiireellinen avohuollon tukitoimi, joka otetaan käyttöön Eksotessa loppusyksystä 2015 tai alkuvuodesta 2016. Sen tarkoitus on antaa kriisiapua perheille ja näin ennaltaehkäistä esimerkiksi kiireelliset sijoitukset ja laitoshoido. Palvelua on saatavilla vuorokauden ympäri, ja työpari menee perheisiin herkästi tukemaan perhettä kriisitilanteessa. Palvelu on ehkäisevää perhepalvelua ja sen tarkoitus on vähentää perheiden ohjautumista lastensuojeluun. Eksotessa

ja perhepalveluissa on edessä vielä lisää muutoksia, kun Imatra liittyy Eksoteen.

Vaikka koimme opinnäytetyötä tehdessämme useita haasteita ja muutoksia, mielestämme opinnäytetyöprosessi on silti ollut antoisa ja opettava kokemus sekä antanut meille ammatillisessa mielessä paljon. Tämän prosessin jälkeen itsellämme on kattava tieto Eksoten tarjoamista perhepalveluista sekä osaamme ohjata itse työssämme asiakkaita oikeiden palveluiden pariin. Jatkotutkimusaiheena voisi olla katsaus ehkäisevistä perhepalveluista uudelleen muuttaman vuoden kuluttua. Silloin voitaisiin arvioida sitä, kuinka ehkäisevät perhepalvelut ovat kehittyneet ja miten ehkäisevillä palveluilla on vaikutusta lastensuojelun asiakasmääriin.

Kuviot

Kuvio 1. Sosiaalihuoltolaki, s. 8

Kuvio 2. Edistävät ja ehkäisevät lasten, nuorten ja perheiden palvelut ja toiminta, s. 11

Kuvio 3: Ehkäisevän perhetyön asiakasmäärät 2015, s. 16

Kuvio 4. Perheen parhaaksi, s.19.

Kuvio 5. Perhetyön prosessi, s.20.

Kuvio 6. Osallisuuden hyödyt, s.24

Lähteet

Ahlsten, M. 2014. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Vammaispalvelujen käsikirja. Henkilökohtainen budjetointi.

<https://www.thl.fi/fi/web/vammaispalvelujen-kasikirja/tutkimus-kehittaminen/henkilokohtainen-budjetointi>. Luettu 26.5.2014.

Bardy, M. (toim.) 2013. Lastensuojelun ytimessä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Juvenes print. Tampere.

Eksote 2015. Ehkäisevät perhepalvelut.

<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lapsiperheidenpalvelut/perheasiodenyksikko/sivut/default.aspx>. Luettu 8.5.2014.

Eksote 2015. Eksote.

<http://www.eksote.fi/Fi/Eksote/Sivut/default.aspx>. Luettu 14.9.2015.

Eksote 2014. Etelä-Karjalan alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015 – 2018. Hyvä ja turvallinen arki lapselle.

<http://www.eksote.fi/Fi/Perhejasosiaalipalvelut/Lapsiperheidenpalvelut/Documents/Hyv%C3%A4%20ja%20turvallinen%20arki%20lapselle%20hyvinvointisuunnitelma%20%202015%20-%202018.pdf>

Eksote 2015. Lapsiperheiden kotipalvelu.

<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lapsiperheidenpalvelut/lapsiperheidenkotipalvelu/sivut/default.aspx>. Luettu 16.4.2015.

Eksote 2015. Palveluseteli.

<http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lapsiperheidenpalvelut/lapsiperheidenkotipalvelu/palveluseteli/sivut/default.aspx>. Luettu 16.4.2015

Eksote 2015. Tukihenkilötoiminta.

http://www.eksote.fi/fi/perhejasosiaalipalvelut/lapsiperheidenpalvelut/tukihenkilö_tukiperhe/sivut/default.aspx. Luettu 16.4.2015.

Haapala-Innanen, T. 2015. Etelä-Karjalan sosiaali-ja terveyspiiri, ehkäisevät perhepalvelut. Tilastotietoa.

Halme, N. & Perälä, M-L. 2014. Lapsiperheiden huolet ja avunsaanti. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy, 216-225.

Heino, T. 2014. Lastensuojelun pirallinen tehtävä. Teoksessa Lammi-Taskula, J. & Karvonen, S. (toim.) Lapsiperheiden hyvinvointi 2014. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy, 288.

Horwath, J. (edit.) 2001. The Child's World – Assessing Children In Need. Atheneum Press, Great Britain.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M., Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Edita, Helsinki.

Kananoja, A. 2010. Sosiaalityön asiakastyön menetelmät ja orientaatiot. Teoksessa Kananoja, A., Lähteinen, M., Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja 2010. Tallinna: Tallinna Raamatutrükikoda, 120-122.

Kananoja, M., Lähteenoja, M., Marjamäki, P. (toim.) 2010. Sosiaalityön käsikirja. Tietosanoma oy, Helsinki.

Kuntaliitto, 2015. <http://www.kunnat.net/fi/asiantuntijapalvelut/soster/hallinto-jarjestaminen-tuottaminen/palveluseteli/Sivut/default.aspx>. Luettu 15.8.2014.

Kylmä, J., Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy, Helsinki.

Laitinen, M. & Niskala, A. toim. 2013. Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä. Hansaprint, Vantaa.

Opinnäytetyöpakki. 2014. Kajaanin ammattikorkeakoulu. <http://193.167.122.14/Opari/ontSoTeLiEettisetSuos.aspx>. Luettu 2.5.2014.

Ovaska, K. 2015. Perhetyöntekijä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri. Lappeenranta. Haastattelu 2.7.2015

Paasivirta, A. 2012. Miten tullaan lastensuojelun asiakkaaksi? Teoksessa Strömber-Jakka, M & Karttunen, T. (toim.) Sosiaalityön haasteet. Tukea ammatilaisten arkeen. Juva: Bookwell Oy, 235.

Perälä, M-L. & Halme, N. & Nykänen, S. (2012) Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. Opas 19. Helsinki: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90893/THL_OPA019_2012web.pdf?sequence=1. Luettu 7.9.2015.

Räty, T. 2012. Lastensuojelulaki - käytäntö ja soveltaminen. Edita, Helsinki.

Sosiaalihuoltolain soveltamisopas. <http://stm.fi/documents/1271139/1352015/Sosiaalihuoltolain+soveltamisopas.pdf/cb12a5c4-9bfa-4983-adf6-94ca18815f1b>. Luettu 11.8.2015.

Sosiaalihuoltolaki 1301/2014

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2014. Palveluseteli. <http://stm.fi/palveluseteli>. Luettu 11.8.2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2015. Sosiaalihuoltolaki. <http://www.stm.fi/tiedotteet/tiedote/-/view/1899857>. Luettu 6.5.2015.

Taskinen, S. 2012. Lastensuojelulain soveltaminen. Sanoma Pro, Mikkeli.

Toikko, T. 2014. Sosiaalipalveluiden uudet suunnat. Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes print, Tampere.

Tuomi, J., Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus, Jyväskylä.

Työnohjaus. 2014. Työterveyslaitos.

http://www.ttl.fi/fi/tyoyhteiso_ja_esimiestyo/johtaminen_ja_esimiestyo/tyonohjaukset/sivut/default.aspx. Luettu 23.3.2015.

Liitteet

KUTSU HAASTATTELUUN

Liite 1

Olemme kaksi sosiaali- ja terveysalan sosionomi-opiskelijaa Saimaan ammattikorkeakoulusta ja haluamme haastatella teitä opinnäytetyötämme varten. Opinnäytetyössämme tarkastelemme Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden nykytilaa ja tarvitsemme asiakkaiden kokemuksia palveluista. Olemme kiinnostuneita esim. siitä, kuinka perheenne on ohjautunut ehkäisevien perhepalveluiden piiriin ja miten perheenne on kokenut tarjotut palvelut.

Haastattelemme vapaamuotoisesti neljää ensimmäisenä meihin yhteyttä ottanutta perhettä maaliskuun 2015 aikana. Osallistumalla haastatteluun annatte meille arvokasta tietoa opinnäytetyötämme varten.

Osallistumiseen on vapaaehtoista ja voitte halutessanne keskeyttää osallistumiseen missä vaiheessa tahansa. Käsitlemme saamamme tiedot luottamuksellisesti, eivätkä teidän tai perheenjäsenten nimet tai henkilötiedot tule ilmi opinnäytetyössämme. Haastattelut taltioidaan haastattelutilanteessa nauhoittamalla. Hävitämme aineiston asianmukaisesti opinnäytetyön valmistuttua.

Haastattelu voidaan tehdä Eksoten lasten ja nuorten talolla tai valitsemassanne paikassa. Haastatteluun varataan aikaa noin 30 - 40 minuuttia. Jos teillä on kysymyksiä koskien haastattelua, niin voitte olla suoraan meihin yhteydessä.

Tämä kutsu on lähetetty kaikille vuoden 2014 asiakasperheille Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden kautta. Voitte ilmoittaa halukkuudestanne osallistua haastatteluun joko suoraan meille tai Eksoten ehkäisevien perhepalveluiden tiimivastaava Taina Porthénille puh: 040 – 5338862, taina.porthen@eksote.fi, sähköpostitse, puhelimitse tai tekstiviestillä.

Yhteydenottoanne **28.2.2015 mennessä** toivoen

Hanna Kontunen ja Marja Nieminen
Saimaan ammattikorkeakoulu
hanna.kontunen@student.saimia.fi
marja.nieminen@student.saimia.fi

Olen saanut riittävästi tietoa tästä opinnäytetyöstä ja olen ymmärtänyt saamani tiedon. Minulla on ollut mahdollisuus esittää kysymyksiä ja olen saanut kysymyksiini riittävät vastaukset. Osallistumiseni on vapaaehtoista ja keskeyttäminen on mahdollista missä vaiheessa tahansa. Vastaukseni eivät vaikuta mahdolliseen yhteistyöhön perhepalveluiden kanssa. Haastattelu nauhoitetaan suostumuksellani ja opinnäytetyön valmistuttua jälkeen kaikki aineisto hävitetään asianmukaisesti. Opinnäytetyössä ei tule ilmi kenenkään haastatellun tai heidän perheenjäsenensä tunnistetai henkilötietoja.

Osallistujan allekirjoitus ja päivämäärä	nimenselvennys
--	----------------

Hanna Kontunen

Marja Nieminen

Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomiopiskelijat

TEEMA	KYSYMYKSET
Ohjautuminen ehkäisevien perhepalveluiden piiriin	<ul style="list-style-type: none"> • mikä oli perheen lähtötilanne, haastavimmat ongelmat? • tuliko tarve ulkopuolisen avun hakemiseen itseltä, muulta perheenjäseneltä, ulkopuolelta? • oliko helppo saada/löytää apua?
Kokemukset saaduista ehkäisevistä perhepalveluista	<ul style="list-style-type: none"> • mistä/keneltä saitte apua? • millaista apua saitte? • miltä saatu apu teistä tuntui? • tarjottiinko teille useampia palveluvaihtoehtoja? • kieltäydyittekö joistain palveluista ja miksi? • miksi päädyitte juuri valitsemaanne palveluun?
Millä tavalla saatu palvelu on vastannut perheen palvelutarpeeseen?	<ul style="list-style-type: none"> • oliko saatu palvelu mielestänne oikeanlaista, juuri teidän tilannettanne auttavaa? • olisitteko kaivannut lisää vaihtoehtoja palveluihin? • oletteko tyytyväinen perheenne tilanteeseen tällä hetkellä, saatujen palveluiden valossa?